

Arne Jon Isachsen
Handelshøyskolen BI

VERDENSØKONOMIEN SNUDD PÅ HODET?

FNHs Årskonferanse 2006
Tirsdag 4. april

BI

DISPOSISJON

---

1. Hva sa Napoleon?
2. Kina inn i verdensøkonomien
3. Globale ubalanser
4. Eiendomsrett og Korrupsjon
5. Tar Kina etter USA – også politisk?
6. Kina – og populisme på norsk
7. Catch 22 – for store og små

1. Hva sa Napoleon? (I)

Napoleon sa: "La Kina sove. For når hun vekkes, vil hun riste verden."

**Kina er våken. Og hun rister verden.
Men hun rister seg selv også.**

2. Kina inn i verdensøkonomien (I)

- Med Kinas inntreden i den globale økonomien, øker tilfanget av arbeidskraft med en fjerdedel (hvorfor sier mange i nrk en firedel?)
- Årlig vekst på ni prosent pr. år siden Deng tok roret på tampen av 1970-årene.
  - Hvor lenge kan denne veksten fortsette?
  - Par tiår til, tror Martin Wolf i FT.
- **Kina har mottatt 60 mrd. dollar i FDI de senere år.**
  - Trenger ikke pengene.
  - Men trenger alt det andre.

2. Kina inn i verdensøkonomien (II)

- **I oktober 2004 – friere rentepolitikk**
Men har ikke fungert helt etter hensikten
- **I juli 2005 – friere valutapolitikk**
Binding mot kurv – sies det.
- **Men fortsatt fokus på dollar**
Mulig: RMB appresierer med 2-4 prosent hvert år
mot dollar de neste 5-6 årene

2. Kina inn i verdensøkonomien (III)

- **”Trenger ikke pengene”, sa vi, om FDI. Hvorfor ikke?
Fordi sparingen er så enorm.**
”Mexicans say that we should not save one penny because we do not know what will happen tomorrow. Chinese say we should save every penny, for the exact same reason”. (I besvarelse fra kinesisk MBA-student på Fudan University i Shanghai.)
- **Kina gått for langt med privatisering av
Helse, Skole og Pensjon**
- **Forsikringsprinsipp til anvendelse og ting blir snudd på hodet:
Økte skatter vil gi økt privat konsum**

2. Kina inn i verdensøkonomien (IV)

- 95 prosent av kinesere synes inntektsforskjellen i landet er for store
- 65 prosent av amerikanere synes det samme
- **Kina: Ginikoeffisient fra rundt 25 til rundt 45 på snaue 30 år**
Problemet er ikke bare de enorme forskjellene.
Like mye måten de er fremkommet på. Rent tyveri, mener mange
- **USA har Ginikoeffisient på rundt 40 og Norge i overkant av 30.**
- **Snudd på hodet: Sosialisme skaper ulikheter.**
Svekker legitimiteten til regimet

3. Globale Ubalanser (I)

- **2005: USA har underskudd på 726 mrd. dollar på handelsbalansen**
Av dette, 202 mrd. mot Kina.
- **Snudd på hodet: USA, med 300 millioner innbyggere og med et BNP på 11 billioner dollar har en sparerate på under det halve av Kina. Som har 1,3 mrd innbyggere og et BNP på 2,2 billioner dollar.**
- **Amerikanerne er helt urimelige i sin kritikk av Kina på dette punktet.**
10 prosent av USAs handel med Kina.
Kinas overskudd i utenrikshandel 100 mrd dollar i 2005
- **Hu Jintao til Washington D.C. den 20. april.**
Noen revaluering av RMB i den forbindelse?

3. Globale Ubalanser (II)

- **Historien vi alle kjenner:**

- **Kina kjøper amerikanske verdipapirer (i februar, PBC har større valutaeserver enn BoJ)**
- **Den kinesiske valutaen holdes nede**
- **Renten i USA holdes nede**
- **Boligprisene stiger**
- **Formuen øker, og konsumet vokser**
- **Og Kina kan fortsette sin eksportbaserte vekst**
- **Som også er til glede for amerikanske selskaper med produksjon i Kina**

3. Globale Ubalanser (III)

- **Richard Cooper: USA tåler underskudd på 500 mrd dollar i alle år. Men en økning utover dagens vel 700 mrd kan synes problematisk.**
- **DFG: Kinesisk kjøp av amerikanske statsobligasjoner som pantsikkerhet for FDI.**
- **"Dark Matter": USA har netto overskudd på sin balanse med utlandet. Betyr at verdistigningen på amerikansk-eide aktiva i utlandet mer enn betaler for underskudd på handelsbalansen.**

Mer om Globale Ubalanser i Working Paper fra CME rett over påske.

4. Eiendomsrett og Korrupsjon (I)

- **National Peoples Congress (NPC)** – bestående av 3.000 delegater som samles et par uker i året for å lage lover – fant sted i mars.
  - Mindre vekt på økonomisk vekst
  - Mer vekt på fordeling
  - Mer vekt på helse, skole og miljø
  - Mer vekt på utviklingen på landsbygda
- **Tidens slagord: Utvikling av "Harmonious society".**
Deng: Noen må bli rike først. Det har de blitt. Behov for ny agenda.
- **Kontroversielt lovutkast som ble trukket tilbake: At bøndene får eiendomsrett til jorda.**

4. Eiendomsrett og Korrupsjon (II)

- **Hva er så farlig med eiendomsrett til jorda?**

Med selveiende bønder forsvinner et vesentlig grunnlag for korrupsjon.

- **Hva er problemet med at korrupsjonen forsvinner?**

At de som skor seg på korrupsjon, ikke lenger vil kunne gjøre det. Og Partiet kan stå for fall. Som det heter:

Om ikke Kina blir kvitt korrupsjonen, går landet nedennom.

Om Kina blir kvitt korrupsjonen, går Partiet nedennom.

Tar Kina etter USA – også politisk? (I)

- Kina har tatt etter USA økonomisk. Det er den enkle delen. Må nå kanskje ta etter den politiske. Det er verre.
- Felles: Valg mellom alternativer
  - Marked: Må levere, eller man velges bort, med mindre man har monopol
  - Demokrati: Må velges, eller velges bort, med mindre man har ettpartistat
- Valg mellom alternativer gir legitimitet.

5. Tar Kina etter USA – også politisk? (II)

- **Thomas Jefferson skrev dette i Uavhengighetserklæringen fra 1776:**
”...to secure these rights, governments are instituted among men, deriving their just powers from the consent of the governed.”
- **Og James Madison, som etterfulgte Thomas Jefferson som president i 1801, sier dette:**
”In framing a government which is to be administrated by men over men, the great difficulty lies in this: you must first enable the government to control the governed; and in the next place oblige it to control itself.”
- **Checks and Balances mangler i Kina. Hvordan få det på plass? Hvordan utvikle et ”demokrati med kinesiske kjennetegn”? Ikke fordi demokrati nødvendigvis er så BRA. Men fordi det er ROBUST.**

6. Kina – og populisme på norsk (I)

- **Kinas tørst etter olje bidrar til å drive prisen opp. Hva skal vi gjøre med alle disse pengene?**
  - ”Med fortsatt vekst i norsk økonomi vil det være i tråd med handlingsregelen om bruken av petroleumsinntekter i noen år ligger under den forventede realavkastning av Statens pensjonsfond-Utland.” Sa Kristin Halvorsen nylig.
- **Vil vi nordmenn godta å bruke mindre enn fire prosent?**
- **Når Statens oljefond legger på seg 300—400 mrd kr om året, betyr jo det at staten må bruke 12—15 mrd MER hvert år. Eller snaue én prosent av BNP.**

6. Kina – og populisme på norsk (II)

- Kronen appresierer, og norsk industri går trange tider i møte
- Arbeidskraft beveger seg over til skjermet sektor

**I stor grad den offentlige om staten bruker pengene selv
Noe mer til private tjenesteyting om staten bruker pengene
til skattelettelse**

- **Norges Catch 22:**

*Handlingsregelen må modifiseres om norsk industri skal overleve.
Men om handlingsregelen modifiseres ved at Regjeringen legger
opp til å bruke mindre enn fire prosent av fondet, vil den tape neste
valg*

7. Catch 22 – for store og små (I)

- **Løsningen for Kina: ”Demokrati med kinesiske kjennetegn”.**
Utvikle en modell som sikrer at ”governments ... derive their just powers form the consent of the governed.”

Bli kvitt korrupsjon. Bli kvitt Partiets monopol på makten.

- **Kina må riste seg selv.**

Med ”Fare for stor uro under himmelen”.
Uansett hva man forsøker å gjøre.

7. Catch 22 – for store og små (II)

- **Løsningen for Norge:** La eiendomsretten til alt over f. eks. 1.000 mrd kr av Oljefondet gå over til private. Individuell fondering av pensjon.
- **Beholder fire prosent regelen, som nå blir passende.** Populismen får mindre vind i seilene. Beholder kritisk størrelse på norsk industri.

Tema før: Flytt midlene fra rute 1 til rute 2.

Tema nå: Flytt midler fra rute 1 til rute 3.

Ny merkelapp: Mitt Pensjonsfond-Utland. ER et virkelig pensjonsfond.